

ЗБАЛАНСОВАНИЙ РОЗВИТОК ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В ЗАКАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

Для вирішення проблеми збалансованого розвитку землекористування в регіоні пропонується низка заходів, спрямованих, зокрема, на упорядкування структури земель, екологічну стабілізацію ландшафтів та впровадження ґрунтозахисного екологічного землеробства.

Ключові слова: землекористування, збалансований розвиток, ефективне використання земель.

Проблема землекористування достатньо широка і різностороння. В останні роки відбулися суттєві зміни в проведенні земельної реформи та вдосконаленні земельних відносин. Разом з тим відбуваються динамічні процеси на продовольчому ринку та в організаційно-виробничо-галузевій структурі сільського господарства. Все це по-різному вплинуло як на процеси землезабезпечення сільськогосподарських підприємств, так і на рівень використання сільськогосподарських земель.

Стратегічним завданням державної політики у сфері аграрного землекористування є забезпечення раціонального використання та охорони продуктивних земель, збереження, відтворення та примноження її родючості [2, с. 12-13].

З цього приводу А. Третяк зауважує, що “у процесі проведення земельної реформи істотних змін зазнала сформована система землеволодіння і землекористування, у тому числі негативних”. Це, передусім, потребує відповідного законодавчого забезпечення та інституційного формування, ефективного функціонування землевпорядних служб на всіх рівнях.

Трансформаційні процеси, неврегульованість багатьох земельних і виробничих аспектів спричинили дисбаланс в розвитку окремих галузей аграрної економіки, безвідповідальне ставлення до природних ресурсів і довкілля, що в кінцевому рахунку погіршило стан природного середовища в області. Незважаючи на зміни в системі земельних відносин, визначальним пови-

нен бути пріоритет інтересів охорони природи та екологічної безпеки над економічними інтересами землекористувачів і землевласників.

Особливо ця проблема характерна для більшості території Закарпатської області, особливо тієї її частини, що знаходиться в гірській та передгірській зонах Карпат. Передусім це пов'язано з гальмуванням розвитку тут сільського господарства. До основних причин цього слід зарахувати:

1) старіння населення і брак молодих осіб, бажаючих працювати в сільському господарстві;

2) низьку ефективність сільськогосподарського виробництва з огляду на родючість землі, малі розміри господарств, віддаленість від пунктів збуту та матеріального забезпечення, відсутність інфраструктурних об'єктів;

3) низьку ефективність раніше здійснюваних тут організаційно-економічних перетворень у межах колгоспно-радгоспної системи сільськогосподарського виробництва (вужькоспеціалізовані господарства);

4) вимирання значної частки гірських сіл через суттєву зовнішню міграцію, погіршення комунікаційного сполучення та недостатній розвиток виробничої і соціальної інфраструктур.

Цілоком можна погодитися з думкою окремих авторів, що “розв'язання системи землекористування селянських господарств у гірських районах Закарпаття вба-

часться у виявленні і оцінці місцевих способів організації сільськогосподарського виробництва і використання земель, що застосовувались у минулі роки, їх сучасних особливостей” [3, с. 34].

Це особливо важливо, оскільки в гірських районах у процесі аграрної і земельної реформи зникли сільськогосподарські підприємства і їм на зміну прийшли переважно селянські господарства.

Особливість рельєфу території та дрібномасивність земельних ділянок потребує, з одного боку, дотримання вимог протиерозійної організації території, а з другого – збереження та збагачення розмаїття ландшафтів. Для цього необхідно:

- масив землеволодіння розміщувати смугами впоперек схилу;
- межі землеволодіння суміщати у разі можливості з існуючими валами-терасами і максимально зберігати наявні на їх території їх групи та чагарники, що виконують протиерозійні функції;
- передбачати створення польових доріг або залишати задерновані смуги шириною 3-4 м для обслуговування землеволодіння;
- на берегах ярів залишати не розорювані смуги травостою шириною 10, а у їх вершинах – шириною 10-15м [1, с. 38].

Проблемним питанням, переважно в гірських та частково передгірних районах, є землеволодіння лісовими масивами. Ці лісові масиви, площею до 5 га, очевидно, повинні бути розподілені пропорційно земельним паям, за умови їх раціонального використання.

Забезпечення сталого розвитку земель передбачає різні цілі серед яких ключовими є:

- підвищення рівня життя місцевого населення і створення йому достойних умов проживання;
- створення сприятливого інноваційного клімату в регіоні, формування інвестиційної привабливості регіону і його суб’єктів;
- підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва та суб’єктів інших сфер економіки;

- збереження та охорона земель;
- сталий розвиток суб’єктів господарювання.

Сталий розвиток використання земель повинен бути узгоджений на різних стадіях управління: державному, регіональному, зональному та місцевому – і включати розроблені стратегії, програми та механізми – організаційні, економічні, фінансові та правові механізми, забезпечені відповідними інструментами.

Основні напрями діяльності щодо вирішення проблем землекористування у найближчі роки повинні спрямовуватись на забезпечення посилення:

- раціонального використання земель за рахунок упорядкування їх структури за розмірами, категоріями, угіддями і власниками;
- екологічної стабілізації ландшафтів шляхом встановлення збалансованого співвідношення природних і антропогенно змінених земель, а також розвитку рекреаційного та санаторно-лікувального потенціалу;
- розширеного відтворення продуктивності і родючості сільськогосподарських угідь на основі впровадження ґрунтозахисного екологічного землеробства [4].

Таким чином, вирішення проблем охорони земель сільськогосподарського призначення потребує термінового прийняття низки законів та підзаконних нормативно-правових актів, які б розвивали принципи, закладені в Конституції України і Земельному кодексі України, повно та системно врегулювали правовідносини, пов’язані з охороною земель, на основі врахування інтересів суб’єктів господарювання на землі з одночасним їх узгодженням із суспільними, національними інтересами.

Для збереження, відтворення ґрунтово-ресурсного і агрохімічного потенціалу земельного фонду області необхідно здійснювати комплекс протиерозійного захисту сільськогосподарських угідь, використання та рекультивацію порушених земель.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барвінський А. В. Балансовий метод екологічної експертизи землевпорядних рішень / А. В. Барвінський // Землеустрій і кадастр. – 2008. – № 3. – С. 46-54.
2. Скопок М. П. Ефективність сільськогосподарських меліорацій / М. П. Скопок, С. Г. Корчинська // Землеустрій і кадастр. – 2008. – № 3. – С. 55-59.
3. Хвесик М. А. Стратегічні імперативи раціоналізації землекористування в контексті соціально-економічного піднесення України / М. А. Хвесик // Збірник матеріалів одинадцятих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників, 26-27 лютого 2009 р. – К. : ННДЦ “Інститут аграрної економіки”, 2009. – С. 31-39.
4. Черевко Г. В. Оцінка і підвищення ефективності земельних відносин / Г. В. Черевко, Г. М. Земляна, О. В. Сосницька // Вісник Львівського державного аграрного університету : землевпорядкування і земельний кадастр. – 2008. – № 11. – С. 3-11.

S.O. Malakhova, S.S. Radomskuj

Lviv National Agrarian University, 80381, Lviv-Dublyani, V. Velykogo st., 1

BALANCED DEVELOPMENT OF LAND MANAGEMENT IN THE TRANSCARPATHIAN REGION

Analysis of land-resource potential of the region indicates environmental instability and inefficient use of land. In conditions of limited resource support to go through more advanced adaptation of agriculture, manufacturing processes and agrophytocenoses to specific soil-landscape and socio-economic factors.

Keywords: land use, sustainable development, efficient use of land.

С.О. Малахова, С.С. Радомский

Львовский национальный аграрный университет, 80381, г. Львів-Дубляни, ул. В. Великого, 1

СБАЛАНСИРОВАННОЕ РАЗВИТИЕ ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЯ В ЗАКАРПАТСКОМ РЕГИОНЕ

Для решения проблемы сбалансированного развития землепользования в регионе предлагается ряд мер, направленных, в частности, на упорядочение структуры земель, экологическую стабилизацию ландшафтов и внедрение почвозащитного экологического земледелия.

Ключевые слова: землепользование, сбалансированное развитие, эффективное использование земель.